

Toimintamalli Akwé: Kon -ohjeiden soveltamisesta Metsähallituksessa

Saamelaisten osallistumisoikeuksien lisääminen valtion maa- ja vesialueiden käyttöä koskevassa päätöksentekomenettelyssä saamelaisten kotiseutualueella – kuulemistilaisuus

8.11.2013

Jyrki Tolonen

METSÄHALLITUS

Akwé: Kon -toimintamalli Metsähallituksessa

- Akwé: Kon -ohjeiden käyttö sisältyy luontopalvelujen tulossopimukseen → pilotointi ja käyttöönotto
- Kehitetty Lapin luontopalvelujen ja metsätalouden yhteistyönä
- Ohjeiden mukainen toiminta on hyvä työkalu selvittää niitä saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytyksiä, joita Metsähallituksen on lainsäädännön mukaan turvattava
 - Metsähallitus-, perustus-, porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoitus-, luonnonsuojelu-, erämaa-, yhdenvertaisuus-, maankäyttö- ja rakennuslaki
- Toimintamallista on neuvoteltu Saamelaiskäräjien johdon kanssa ja sillä on Saamelaiskäräjien tuki
- Enontekiön ja Inarin kunnat ovat kritisoineet ohjeiden mukaista saamelaisten erillistä osallistamista
- Kritiikkiin vastatessa on muistutettu samanaikaisesta muusta osallistamisesta

Akwé: Kon -toimintamalli Metsähallituksessa

- Malli on laadittu Hammastunturin suunnitelman kokemusten perusteella, ottaen huomioon kansainväliset sopimukset, lainsäädäntö ja saamelaisten kotiseutualueen maan- ja luonnonvarojen käyttöä koskevat määräykset, ohjeet ja sopimukset.
- Ohjeet auttavat toteuttamaan lakisääteistä yhteiskunnallista velvoitetta turvata saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytyksiä.
- Malli on työkalu tunnistaa vuorovaikutteisesti asioita, joita saamelaiset kokevat tärkeiksi saamelaiskulttuurin kannalta
- Ei vähennä muiden paikallisten, viranomaisten tai muiden tahojen osallistumismahdollisuuksia. Maankäytön suunnitteluprosessit tehdään edelleen laajasti ja vuorovaikutteisesti osallistaen ja kuullen.

Akwé: Kon toimintamalli Metsähallituksessa

- Metsähallituksen toiminnassa Akwé: Kon -ohjeet soveltuvat sellaisiin vuorovaikutteisiin maankäytön suunnitteluprosesseihin, joissa toimintatapana on kansalaisten ja sidosryhmien kuuleminen.
- Tällaisia ovat tällä hetkellä erämaa- ja luonnonsuojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmien sekä luonnonvarasuunnitelmien laadinta.

Muutos vanhaan suunnitteluprosessiin

- Akwé: Kon -työryhmä täydentää Metsähallituksen osallistavaa maankäytön suunnittelujärjestelmää ja tukee suunnitteluprosessien yhteistyöryhmien toimintaa.
- Suunnitelmien saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytyksiin liittyvien vaikutusten arviointi muuttuu osaksi vuorovaikutteista suunnitteluprosessia, eikä se jää erilliseksi, jälkikäteen tehtäväksi vaikutustenarvioinniksi.
- Akwé: Kon -ohjeiden soveltaminen ei poista lakisäätteistä saamelaiskäräjälain 9§ mukaista neuvotteluvelvoitetta.

Akwé: Kon -työryhmän nimeäminen ja tehtävät

- Akwé: Kon -prosessissa saamelaisia edustaa saamelaiskäräjät ja kolttala-alueella saamelaiskäräjien lisäksi kolttien kyläkokous. Saamelaiskäräjät nimeää suunnitelman Akwé: Kon -työryhmän.
- Työryhmään voidaan nimetä puheenjohtaja mukaan lukien 4-7 henkilöä riippuen suunnitelman maantieteellisestä laajuudesta sekä sen mahdollisten vaikutusten merkittävydestä saamelaiskulttuuriin.
- Edustajien valinnassa tulee huomioida, että Akwé: Kon -ryhmään valitaan sekä miehiä että naisia, eri ikäpolvien edustajia ja perinteisen tiedon haltijoita sekä niitä alueen käyttäjiä, joiden etuihin hanke todennäköisesti vaikuttaa.

Akwé: Kon -työryhmän nimeäminen ja tehtävät

- Metsähallitus nimeää ryhmälle valmistelijan, joka on samalla työryhmän sihteeri.
- Valmistelijan valinnassa tulee ottaa huomioon Akwé: Kon -työryhmän näkemys sekä se, ettei valmistelijan mahdollinen virka-asema aiheuta ristiriitaa viranhoidon ja työryhmätyön välillä.
- Valmistelija nojautuu työssään Akwé: Kon -työryhmän näkemyksiin. Valmistelija osallistuu Akwé: Kon -työryhmän ja yhteistyöryhmän kokouksiin.
- Työryhmä osallistuu vuorovaikutteisesti vaikutusten arviointiin Akwé: Kon -ohjeiden mukaisesti koko prosessin ajan. Työryhmä esittää eri vaiheissa näkemyksiään siitä, miten kielteisiä vaikutuksia saamelaiskulttuurille voidaan lieventää, ja miten myönteiset vaikutukset tukevat saamelaiskulttuurin harjoittamista.

Kielen valinta

- Työryhmä käyttää työskentelyssään valitsemaansa kieltä ottaen huomioon saamen kielilain. Ryhmän jäsenillä on kielivalinnasta riippumatta oikeus käyttää tulkkia.
- Työskentelyasiakirjat laaditaan suomeksi, mutta niistä käännetään tarvittavat saamenkieliset versiot.

Resurssit

- Metsähallitus osoittaa Akwé: Kon -työryhmälle resurssit Akwé: Kon -prosessiin osallistumista varten. Käytännössä tämä tarkoittaa työryhmän jäsenten matkakulujen ja ansionmenetysten korvaamista sekä kokouspalkkiota.
- Jäsenten kulujen korvaamisessa käytetään samoja palkkioperiaatteita kuin mitä saamelaiskäräjät käyttää luottamusmiestoiminnassaan. Metsähallitus vastaa suunnitelmien tulkki- ja käännöskustannuksista.

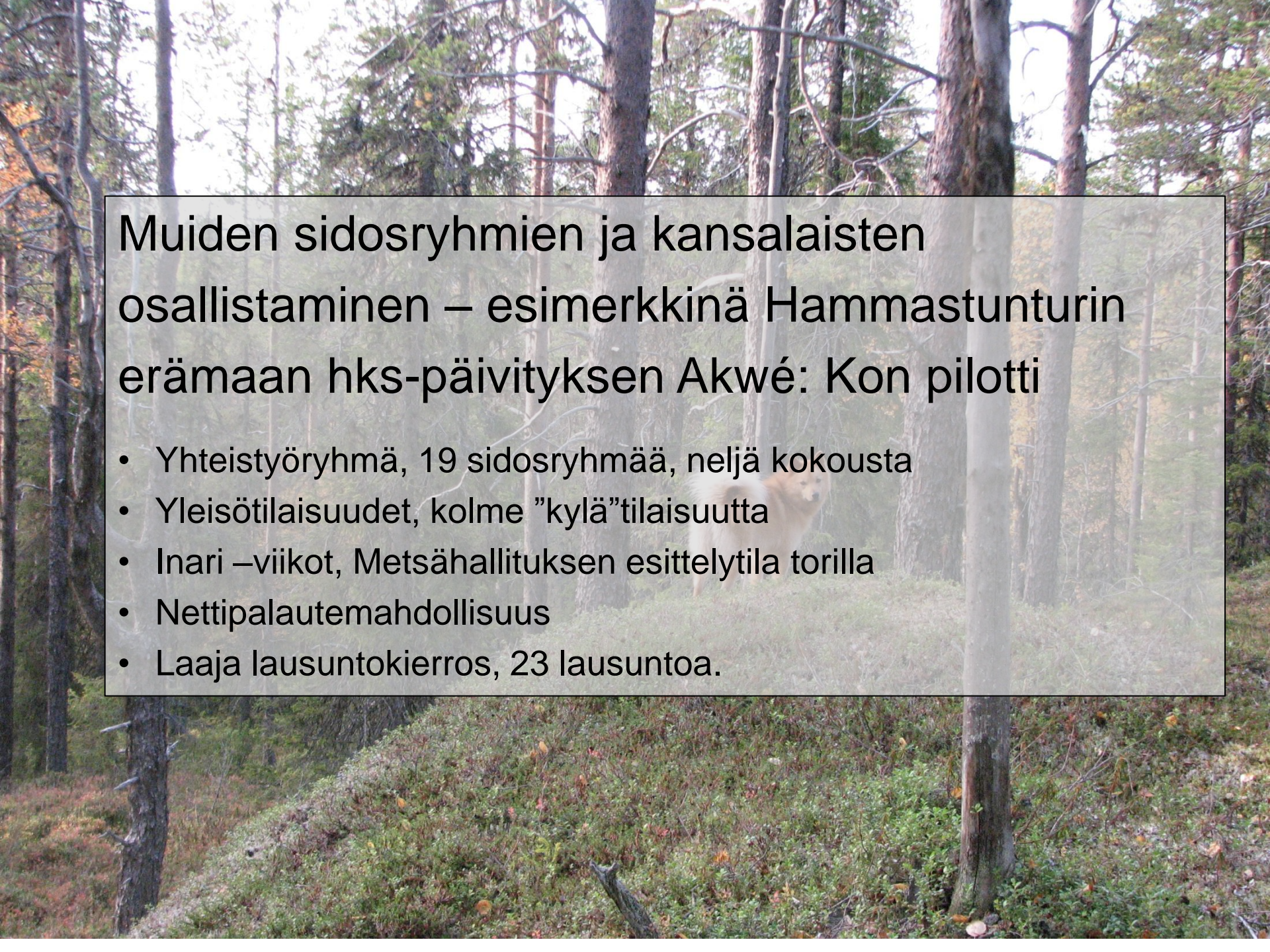

Tiedottaminen

- Akwé: Kon -työryhmälle osoitetaan mahdollisuus ja resurssit tiedottaa työn kulusta.
- Tarvittaessa järjestetään kuulemistilaisuuksia
- Metsähallitus vastaa tiedottamisen, kuulemistilaisuuksien ja osallistamisen kustannuksista.

Toimintamallin kehittäminen

- Akwé: Kon -toimintamallia käytetään tässä vaiheessa luonnonvarasuunnitelmien sekä hoito- ja käyttösuunnitelmien laadintaprosesseissa.
- Saamelaiskäräjät ja Metsähallitus kehittävät yhdessä Akwé: Kon -toimintamallia käytettäväksi tulevaisuudessa mahdollisuuksien mukaan myös muissa maan- ja luonnonvarojen käyttöä koskevissa suunnitelmissa soveltuvin osin. Kehittämisen yhteydessä kirjataan ja perusteellaan selkeästi myös ne asiat, joissa toimintamallia ei käytetä.

A photograph of a forest with tall, thin trees and a dog in the background. The dog is a fluffy, light-colored breed, possibly a Samoyed, standing in a grassy area. The forest floor is covered with green and brown vegetation, suggesting an autumn setting. The text is overlaid on a semi-transparent white box in the center of the image.

Muiden sidosryhmien ja kansalaisten osallistaminen – esimerkkinä Hammastunturin erämaan hks-päivityksen Akwé: Kon pilotti

- Yhteistyöryhmä, 19 sidosryhmää, neljä kokousta
- Yleisötilaisuudet, kolme ”kylä”tilaisuutta
- Inari –viikot, Metsähallituksen esittelytila torilla
- Nettipalautemahdollisuus
- Laaja lausuntokierros, 23 lausuntoa.

Kiitos mielenkiinnosta!

jyrki.tolonen @metsa.fi

0400 388609